

DIMENSIUNI OPERAȚIONALE PRIVIND ACTIVITATEA DE INTELLIGENCE

OPERATIONAL DIMENSIONS REGARDING THE ACTIVITY OF INTELLIGENCE

Lt.drd. Corina-Gabriela SINDIE*

Evoluția rapidă a societății contemporane în toate dimensiunile sale, alături de fenomenul globalizării, de dinamica tehnologiei informațiilor și comunicațiilor și-au pus amprenta asupra securității globale, regionale și naționale. Întrucât activitatea de intelligence reprezintă o componentă de bază a securității naționale, apare ca normalitate necesitatea transformării permanente a structurii și a activității specifice a noilor vectori ai societății.

The fast evolution of the contemporary society, viewed in all its dimensions, along with the globalization phenomena and the dynamics of IT&C and of communications had an impact on the global, regional, and national security. Considering that intelligence represents a basic component of national security, the necessity for the continuous transformation of structure and specific activity of new society vectors becomes a normal element.

Cuvinte-cheie: intelligence; diplomație publică; transformare; cultură de securitate.

Keywords: intelligence; public diplomacy; transformation; security culture.

„O minte inferioară este fericită când gândește ca majoritatea.
O minte mediocră este fericită când gândește ca minoritatea.
O minte superioară este fericită când gândește.”

A.A. Milne

Informația reprezintă baza deciziilor, aceasta fiind de o importanță majoră pentru deciziile din domeniul securității naționale. Astfel, este necesar ca serviciile de informații să furnizeze informația necesară, completă și oportună, având obligația de a se afla într-o continuă perfecționare atât la nivel sistemic, cât și din punct de vedere al mijloacelor, al metodelor și al instrumentelor de lucru utilizate.

Actuala situație internațională a generat, pe termen scurt, nevoia de redefinire a interesului național, din perspectivă axiologică și în ceea ce privește politicile de securitate, reforma și modernizarea structurilor guvernamentale, din perspectiva responsabilității în domeniul interesului național.

Reconsiderarea laturii defensive a activității de intelligence, precum și conectivitatea dintre

structurile de informații interne și cele externe oferă o soluție reală pentru contracarare. Serviciile de intelligence s-au reformat, iar în prezent acționează conform sintagmei „unity of effort in sharing information”.

De la conceptul o politică învechită, cu principii fixe și rigide, de la conceptul compartimentării activității – „need to know”, ca urmare a restructurării, serviciile de informații aplică în prezent conceptul „need to share”, având o viziune flexibilă, și aflându-se într-un continuu proces de adaptare la realitățile cotidiene, prin deschidere, cooperare și transparență.

Ca urmare a evenimentelor din 11 septembrie 2001, Comisia 9/11 a Congresului SUA a stabilit necesitatea unui „schimb informațional orizontal real și eficient între structurile de intelligence ale SUA, dar și între acestea și serviciile partenere din afară și crearea unei rețele informaționale sigure, de încredere”¹.

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
e-mail: corina.sindie@yahoo.com

Analiza de intelligence

Necesitatea de a organiza, a sistematiza și a interpreta datele și informațiile colectate în cadrul procesului de cunoaștere reprezintă o preocupare întâlnită în toate dimensiunile vieții sociale atât la nivel public, cât și la nivel privat.

și informații, eliminarea informațiilor în exces;

4) Analiza și producerea informațiilor – rafinarea produsului finit;

5) Diseminarea produselor finale de intelligence în vederea informării beneficiarilor – factorii de decizie din stat (beneficiari la nivel central și local,

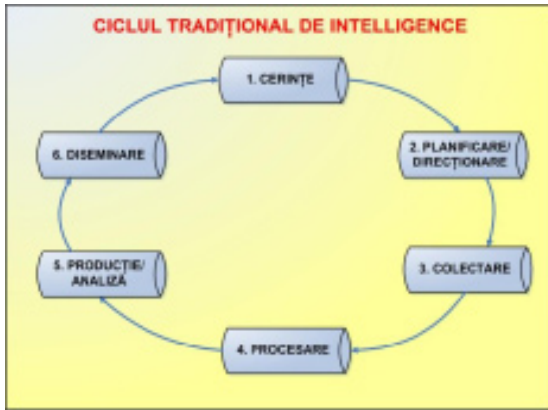

Fig. 1 Cicluri de intelligence – Comparație¹

CIA descrie ciclul informational drept: *procesul prin intermediul căruia informația brută este colectată, obținută, analizată, evaluată și diseminată beneficiarului, ca piesa de intelligence, pentru a fi utilizată și pusă în acțiune de către factorii decizionali politici?*

Ciclul de intelligence începe cu definirea nevoilor și se termină cu produsul final de intelligence, ce trebuie furnizat factorilor de decizie din stat. În urma studierii diferitelor modele ale ciclului de intelligence, propun o explicație a acestuia, sub forma a șase pași:

1) Managementul intelligence – definirea nevoilor, planificarea și conducerea; evaluarea mediului de securitate.

2) Colectarea informațiilor relevante pentru securitatea națională, din diferite surse: OSINT, HUMINT, SIGINT, IMINT, MASINT, TELINT, ELINT – COMINT, RADINT, alte mijloace speciale de captare, precum și informațiile obținute prin intermediul cooperării cu partenerii. Culegerea informațiilor este realizată prin intermediul mijloacelor, metodelor și tehnicilor secrete, în scopul protejării securității naționale (*măsurile de prevenire și de contracarare*).

3) Prelucrarea și integrarea informațiilor – filtrarea informațiilor relevante, semnalarea aspectelor importante și a conexiunilor dintre date

organe de urmărire penală, cooperare națională și internațională) – și asigurării suportului decizional.

6) Feedbackul și feedforwardul. Feedbackul constă în receptarea, din partea beneficiarilor a satisfacției sau a nonsatisfacției asupra produsului final de intelligence, iar feedforwardul exprimă noi cerințe ale beneficiarilor, cu privire la informările viitoare, acesta nefiind doar o reacție, ci implicând generarea unui nou ciclu de intelligence.

Analiza de intelligence, înțeleasă ca proces cognitiv, reprezintă o operație logică de descompunere a problematicii studiate, în elementele sale componente, în vederea înțelegerii conexiunii dintre acestea și sinteză – filtrarea datelor relevante de cele mai puțin importante și reorganizarea informațiilor într-un nou tot unitar, coerent, concis și oportun a fi transmis beneficiarilor, pentru susținerea deciziilor ce privesc securitatea națională.

În cadrul analizei de intelligence, este foarte important de determinat dacă itemii cu legătură între ei se află în conexiune sau în antiteză⁴.

Am considerat schema din figura 2 ca fiind extrem de relevantă pentru înțelegerea etapelor analizei de intelligence.

Funcțiile analizei de intelligence sunt:

• *promptitudine și prioritizare* – răspunsul prompt la cerințele factorilor de decizie, astfel

încât aceștia să poată alege varianta adecvată de acțiune;

- *relevanță* – furnizarea de informații cât mai relevante, în vederea clarificării „incertitudinilor”;
- *esențializare* – identificarea schimbărilor esențiale cu privire la caracterul sau gradul de pericolozitate a amenințărilor;

Analiza tactică reprezintă procesarea informațiilor de securitate națională, cu accent pe evoluții și indicatori de amenințare, probabilități și consecințe, precum și informații ce pot contribui la promovarea intereselor naționale.

Scopul acestei analize este de a furniza informații relevante factorilor de decizie, în vederea stabilirii

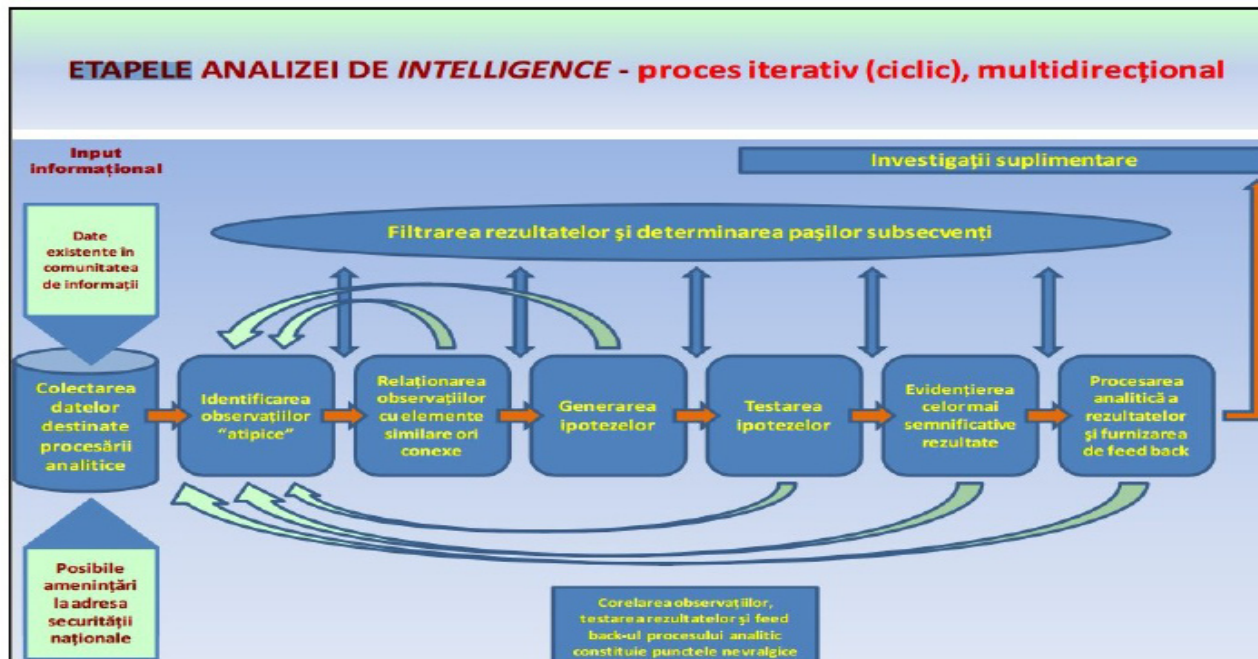

Fig. 2 Etapele analizei de intelligence³

- *predictibilitate* – estimare și acțiune oportună.

Așa cum este prezentat în cadrul „Ghidului analistului de intelligence”⁵, analiza informațiilor de securitate îmbracă mai multe *forme*:

a) produse informaționale de nivel: operațional, tactic și strategic;

- b) strategii, programe, directive, planuri operaționale.

Analiza operațională incumbă date de primă sesizare referitoare la evenimente cu caracter de urgență, „contribuind în mod semnificativ la selectarea acestora și, ulterior, la elaborarea informațiilor de securitate națională”⁶. Acest tip de analiză are drept scop selectarea datelor și informațiilor semnificative pentru securitatea națională, eliminând „zgomotele” (știri, zvonuri, date amorfe), aplicându-se pe toată durata procesului de analiză, în cazul tuturor datelor colectate.

Prin intermediul analizei operaționale sunt verificate credibilitatea surselor și conținutul informațiilor primare, stabilindu-se totodată „parametrii de conținut: subiectul, acțiunea, obiectul, modul de operare, condițiile de loc și timp și mobilul”⁷.

și implementării măsurilor și politicilor oportune. Analiza de nivel tactic semnalează conexiunile între diferite problematice, contribuind totodată la fundamentarea unor considerații evaluativ-predictive. Analiza tactică răspunde la cele șase întrebări: Cine? Ce? Când? Cum? Unde? De ce?

Analiza strategică se referă la realizarea de prognoze și analize alternative, sesizând schimbările importante din mediul de securitate și în cadrul problematicilor analizate – probabilitate de materializare/gravitate/amploarea consecințelor.

Acest tip de analiză abordează fenomenele din multiplele fațete existente: politică, militară, economică, socială, instituțională, comportament birocratic, infrastructură, cultură, specificități ale unor societăți sau grupuri umane. Scopul este acela de a genera decizii majore cu caracter predictiv/anticipativ⁸. Astfel, analiza strategică reduce efectul de „lebedă neagră”, contribuind la eliminarea incertitudinii.

Trecând peste elementele specifice celor trei tipuri de analiză de intelligence, putem aborda

analiza și printr-o analogie cu icebergul prezentată în figura nr. 3.

Acesta poate servi drept metaforă, astfel încât să înțelegem relația mentală dintre conștient și inconștient și modul în care cele două părți componente ale minții umane funcționează împreună.

Pe măsură ce icebergul pătrunde în apă, masa acestuia rămâne sub nivelul apei, astfel încât este vizibilă doar o mică parte din iceberg la suprafața apei. În acest fel, putem asocia icebergul cu creierul.

Cultura de intelligence – componentă de bază a culturii de securitate

Globalizarea, factor transformator al întregii lumi, a condus la conectarea statelor atât din punct de vedere economic sau cultural, precum și prin prisma riscurilor și amenințărilor de securitate generate ca urmare a disfuncțiilor interne ale fiecărui stat. Rolul serviciilor de intelligence la nivel decizional statal, precum și modul de raportare a decidenților politici la lumea informațiilor secrete

Fig. 3 Tipuri de analiză⁹

Conștientul este ceea ce observăm la suprafața apei, în timp ce inconștientul, partea cea mai amplă și mai valoroasă, rămâne nevăzută.

De asemenea, au fost evidențiate și *subactivitățile analizei*, propuse de către Edward Waltz¹⁰:

1. *detectarea* entităților și a evenimentelor, precum și a potențialelor deviații relevante;
2. *explicația și descrierea* conexiunilor dintre entități și evenimente;
3. *descoperirea* de tipologii nemaiîntâlnite anterior, cu privire la entități și evenimente;
4. *estimarea* calitativă și cantitativă a situației curente referitoare la entități și evenimente;
5. *predicția* modului de evoluție a evenimentelor.

Printre multitudinea de incertitudini ce caracterizează era informatică, o certitudine rămâne faptul că analizei de intelligence îi este asociat un rol extrem de important, și anume: minimizarea incertitudinilor generate sau amplificate de mediul de securitate actual, din ce în ce mai puțin predictibil.

au o importanță vitală. Serviciile de *intelligence* au în prezent tendința de a deveni furnizoare de cunoaștere, prin rețele interdisciplinare, cu rolurile complementare, și perpetuu interșanjabile între beneficiar și furnizor.

În acest context, mass-media este un vector extrem de important pentru procesul formării culturii de securitate. Structurile de informații sunt, astfel, preocupate constant de comunicarea mai bună și cât mai diversificată cu publicul și cu mass-media.

Este necesar a se stabili un echilibru clar între transparență și secretizare, luând în calcul faptul că funcția mass-media, în acest context, este extrem de importantă; de unde rezultă și necesitatea unei filtrări minuțioase a informațiilor transmise. Colaborarea dintre mediul public și cel privat, consilierea și influența organizațiilor neguvernamentale au un impact foarte mare asupra combaterii criminalității informatice în România.

Universitățile, institutele de cercetare și *think tank*-urile, contribuie la procesul activității de

intelligence, prioritar fiind schimbul de informații mai bun și transferul de expertiză dintre autoritățile având responsabilități în domeniul securității naționale.

Este necesar ca cetățenii să fie educați în spirit participativ și responsabil, plecând de la noțiunea de asigurare a securității naționale, aceștia constituindu-se în principalul beneficiar al politicilor de securitate. Potrivit Constituției, drepturile cetățenilor sunt inalienabile, iar obligațiile conștient asumate. Astfel se urmărește obținerea de bunăstare socială, în condiții de siguranță.

Cultura de securitate este o „abordare instituțională modernă care promovează problematica securității; cunoașterea registrului de urgențe publice de ordin politic, militar, economic, societal și ecologic; totalitatea noțiunilor, ideilor și informațiilor de care dispun, la un moment dat, cetățenii statului, referitoare la valorile, interesele și necesitățile naționale de securitate; modalitate de dezvoltare a unor atitudini, motivații și comportamente necesare apărării și protecției personale, de grup și statale față de vulnerabilități, factori de risc, amenințări, stări de pericol sau agresiuni potențiale, precum și promovării lor în mediul intern și internațional de securitate”¹¹.

În percepția comună, adeseori, cultura de securitate se confundă sau se limitează la informațiile și la nivelul de cunoștințe generale pe care cineva le posedă în domeniile specifice securității. Însă eforturile de limitare a riscurilor și lupta împotriva amenințărilor clasice și cele asimetrice (criminalitatea organizată, transfrontalieră, terorismul etc.) trebuie cunoscute de mediul civil astfel ca, împreună cu instituțiile abilitate ale statului, să poată participa la prevenirea și la contracararea acestora, transformând securitatea într-un deziderat și un efort comun al societății.

Activitățile care afectează statul de drept și buna guvernare, precum corupția instituțională, se poate transforma într-o amenințare la adresa securității statului. Securitatea unui stat nu mai poate fi asigurată doar către instituțiile acestuia, ci printr-un efort comun, o apărare colectivă, în care transparența și accesul cetățenilor la informații au un rol primordial.

Aportul membrilor comunității la securitatea statului nu trebuie să mai fie privit din perspectiva perioadei comuniste, infamul statut de „colaborator al Securității”, ci trebuie realizat faptul că o societate democratică este un sistem complex, în care securitatea militară, economică, energetică, protecția drepturilor omului, securitatea cibernetică concurează la bunăstarea națiunii și a fiecărui element

al său. Nimeni nu poate previziona cum vor fi percepute politicile de securitate, procedurile sau standardele implementate.

Dacă cetățenii nu sunt pe deplin ancorați în cultura de securitate, reacțiile pot fi adverse. Securitatea nu trebuie percepută ca o opreliște în atingerea obiectivelor, ci dimpotrivă, ca un facilitator. O cultură de securitate asigură încrederea între cetățeni și instituțiile statului, facilitează înțelegerea acțiunilor acestora, mărește interconexiunile între toți participanții la acest proces.

În societatea contemporană, alături de securitate militară, politică, economică, socială și a mediului, securitatea informațională a devenit și se impune ca un nou sector de maximă importanță pentru securitatea și bunăstarea statelor și organizațiilor.

Societatea informațională sau societatea cunoașterii nu se poate construi sau întemeia, bineînțeles, decât pe informații, pe capacități superioare și sigure de obținere, utilizare, vehiculare, împărtășire și protejare a acestora. Performanțele și supraviețuirea oricărui tip de organizație, de la un ONG oarecare până la state sau organizații interguvernamentale, depind tot mai mult de astfel de capacități sau capabilități.

Astfel, o cultură de securitate, ca parte a culturii politice, trebuie să producă o urgență între componentele unei societăți, dând posibilitatea unui comportament unitar în situații limită, prin standardele și procedurile implementate, prin comunicare interinstituțională și transparență. Cultura politică este formată din ansamblul cunoștințelor, valorilor, normelor, convingerilor, sentimentelor, trăirilor, modalităților de gândire de natură politică pe care se întemeiază și funcționează sistemul politic.

Aceste valori influențează comportamentul și rolul indivizilor parte a comunității. Cultura politică cuprinde atât idealurile politice, cât și normele de funcționare ale unui sistem politic. Cultura politică este, astfel, manifestarea în formă agregată a dimensiunilor psihologice și subiective ale politicii.

O cultură politică este atât produsul istoriei colective a unui sistem politic, cât și istoriile de viață ale membrilor acestui sistem, și, astfel, este la fel de înrădăcinată în evenimente publice și experiențe particulare.

Concomitent, cultura de securitate trebuie să devină parte a culturii organizaționale a oricărei instituții. Cultura organizațională se referă la valorile și comportamentele care contribuie la realizarea unui mediu social și psihologic unic al

unei organizații. Cultura organizațională „întărește credințele comune, încurajează membrii organizației să depună eforturi pentru realizarea obiectivelor organizației”¹² și facilitează optimizarea activităților specifice și adaptarea la mediul extern.

În forma ei cea mai simplă, cultura organizațională se referă la norme, valori și așteptări care pot influența și governa maniera în care entitățile își prioritizează obiectivele și își desfășoară activitățile și este exprimată în imaginea pe care o are fiecare componentă a acesteia, interacțiunile interioare și exterioare, precum și așteptările viitoare.

Cultura organizațională stabilește, de asemenea, parametrii acceptabili pentru comportamentul în cadrul unei organizații și detaliază consecințele sau rezultatele neconformării cu ipotezele care stau la baza organizării acesteia. În orice organizație există credințe, așteptări, norme și concepte care afectează atât eficiența organizației, cât și modul prin care entitățile componente încearcă să-și atingă scopurile și prioritățile.

În cadrul organizației există și sistemul de valori prin care angajații evaluează dinamica grupului și determină dacă valorile și credințele individuale sunt compatibile sau contrare cu cele ale organizației sau grupului din care face parte. Combinația dintre sistemul de valori individuale și colective cu îndrumarea managementului superior ajută la definirea unui set de norme și așteptări pentru organizație.

Cultura organizațională afectează activitățile care se desfășoară în toate aspectele lor, incluzând productivitatea, eficiența și moralul angajaților.

Cultura de securitate include, intrinsec, și o cultură de intelligence adecvată. Intelligence-ul este o parte integrantă a procesului decizional atât în mediul de afaceri, cât și existenței personale a fiecărui individ.

Organizațiile inteligente știu că pentru a rămâne competitive trebuie să fie capabile să anticipeze și să reacționeze la modificările atât din interiorul, cât și din exteriorul industriilor lor. De asemenea, acestea știu că este nevoie de un plan pentru a transforma datele în informații ce stau la baza deciziilor importante, strategice și tactice. Conexiunile și interdependențele specifice societății cunoașterii în era globalizării fac ca îndeplinirea misiunilor unei organizații să depindă de gradul de înțelegere al acestora, de acces la ultimele evoluții și de combinarea fericită între păstrarea secretului (*need to know*) și împărtășirea informațiilor (*need to share*) cu experții relevanți, fie ei din societatea civilă, sau din medii private sau academice.

Într-o lume complexă, amenințările locale au repercusiuni globale, iar amenințările globale au manifestări locale. Cultura de securitate și de intelligence produc urgență la nivelul tuturor factorilor de decizie în înțelegerea contextelor de securitate la un moment dat, decelarea posibilităților soluții sau pași de urmat, într-un efort comun pentru îndeplinirea scopului de asigurare a securității.

Diplomație publică și intelligence

Este bine cunoscut faptul că majoritatea serviciilor de informații se ocupă și cu alte activități conexe colectării de informații, iar munca de informații nu este doar apanajul organizațiilor de intelligence.

Astfel, se poate afirma că domeniile diplomatic și intelligence prezintă similitudini importante, deși aparent, fiecare a evoluat în direcții diferite. În timp ce diplomații colectează informații în mod deschis, serviciile de informații utilizează mijloace, metode și tehnici secrete. Cu toate acestea, intelligence poate fi asociat cu un „vehicul diplomatic excellent”¹⁴, iar activitatea diplomatică se constituie într-o componentă importantă a domeniului intelligence. Acesta din urmă reprezintă un vehicul eficient pentru pătrunderea unor medii greu accesibile sau chiar inaccesibile pentru diplomația oficială.

Domeniul intelligence-ului militar este singurul în care întâlnim atât latura diplomatică și de reprezentare, precum și activitatea de informații, statutul atașatilor militari fiind recunoscut în Convenția de la Viena¹⁵.

Primii atașati militari sunt întâlniți în Prusia anulului 1817, aceștia fiind acreditați și în Anglia după Războiul Crimeei. Rolul acestui tip de personal a luat amploare mai ales în timpul Războiului Rece. Așa cum menționează Michel Herman, separarea domeniilor diplomatic și intelligence, precum și evoluția diferită a acestora a fost generată de cauze militare. Pentru o perioadă de peste două mii de ani, acțiunile aferente diplomației și spionajului, din zilele noastre au constituit parte integrantă a aceleiași profesii. Relațiile internaționale s-au bazat, încă de la începuturi, pe operațiuni și practici clandestine. Sfârșitul războaielor napoleoniene, respectiv Tratatul de la Viena din anul 1815 au condus la reglementarea activității diplomatice. Tratatul prevedea, printre alte puncte, mențiunea că diplomații nu au dreptul să se amestece în activitățile interne ale statului-gazdă, condamnând activitatea de spionaj. Sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial a condus la scindarea activității de informații, în domeniul civil și militar. Astfel,

serviciile de informații au evoluat, rafinându-și modalitățile de acțiune, aspect ce a condus la o compartimentare a funcțiilor ofițerilor de informații, distingându-se astfel de diplomați, dacă ne raportăm la norme, obiective, mijloace și metode.¹⁶

Funcția de diplomație a domeniului intelligence constă în pătrunderea, inițierea și consolidarea conexiunilor la nivel individual, de grup și statal, în zone greu de accesat prin intermediul diplomației oficiale.

Len Scott denumește activitățile specifice diplomației de intelligence prin conceptul de „diplomație clandestină”: o formă acoperită de acțiune, cu scopul influențării deciziilor adversarilor, prin intermediul unei cooperări conștiente, între cele două părți și prin devalorizarea calității de ofițer de informații.

În această situație, diplomația de intelligence, prin intermediul unor operațiuni menite a „influența cursul evenimentelor prin mijloace nevăzute”¹⁷ reprezintă un canal deschis de dialog. Privit din unghi clasic, rolul unui serviciu de informații intern ar trebui să se limiteze la granițele naționale, însă practica a demonstrat că o astfel de compartimentare nu poate fi viabilă. Avem nevoie de informații de la omologii și de la reprezentanțele externe.

Pe fondul crizei economice, în contextul diminuării și a necesității de a descoperi mijloace noi pentru obținerea unor rezultate bune sau mai bune, cu resurse mici, a fost lansat conceptul de „smart intelligence”. Serviciile de informații au dezvoltat noi modalități de acțiune și activități de nișă, printre care amintim zone geografice cu acces permis doar anumitor servicii de intelligence sau străbătarea unor bariere de tip lingvistic sau cultural.

Astfel, este evidentă importanța cooperării, care permite o gestionare optimă a problematicii de securitate națională, într-o perioadă mai scurtă de timp și cu resurse mai puține.

Cooperarea este echivalată astfel cu diplomația de intelligence. Procesul de intelligence a dobândit o importanță vitală pentru securitatea națională și internațională, mai mult decât odată. Potrivit lui Loch K. Johnson, intelligence se clasifică în trei misiuni principale: „strângerea și interpretarea („analiza”) informației, păstrarea secretelor guvernului în fața serviciilor de intelligence dușmănoase și a altor amenințări („contra-intelligence”) și manipularea clandestină a evenimentelor pentru interesul națiunii, prin folosirea propagandei, activităților politice, a dezbinării economice și a operațiunilor paramilitare („covert action” sau „activități speciale”)¹⁸.

Atât diplomația, cât și activitatea de intelligence, părți componente ale unei singure profesii, au evoluat separat, astfel încât să asigure specializarea intelligence-ului, pe de o parte, și stabilirea unor contacte civile oficiale interstatele, pe de altă parte. În problematica securității naționale este necesară confirmarea sau infirmarea datelor cunoscute, prin intermediul celor două domenii menționate. Cu toate acestea însă, activitatea diplomatică și cea de intelligence dețin o bază comună atât din punct de vedere oficial, cât și neoficial.

Concluzii

„Viteza bate forța, informația bate viteza iar strategia le bate pe toate”.

Sun Tzu

Evoluția rapidă a societății contemporane în toate dimensiunile sale, alături de fenomenul globalizării, de dinamica tehnologiei informațiilor și comunicațiilor și-au pus amprenta asupra securității globale, regionale și naționale. Întrucât activitatea de intelligence reprezintă o componentă de bază a securității naționale, apare ca normalitate necesitatea transformării permanente a structurii și a activității specifice a noilor vectori ai societății. Pe de altă parte, diversificarea amenințărilor și trecerea acestora de la acțiuni singulare la operațiuni de amploare au condus la concluzia că serviciile de intelligence din întreaga lume trebuie să se reprojecțeze pentru a face față acestor provocări. În acest context, în mod deosebit, după 11 septembrie 2001, valul reformei în serviciile de informații, pornit din Statele Unite ale Americii, a cuprins întreaga lume și, evident, nu a ocolit nici România.

Analiza de intelligence reprezintă un alt aspect important sau poate cel mai important pilon al activității în domeniu și are ca scop final furnizarea de suport informațional deciziei politico-militare, în contextul intereselor de securitate națională. Ca parte a procesului de transformare, analiza de intelligence se bazează pe două componente majore: sursele de informații și capacitatea de fuziune și reliefare a valorii de utilizare.

Schimbarea de paradigmă în analiza de intelligence s-a manifestat la nivelul celor trei componente: proces, personal și produs.

În ceea ce privește procesul, dacă în trecut se punea accent pe ierarhia de tip liniar și vertical, în prezent se cooperează tot mai mult pe orizontală, într-un sistem de tip rețea. Principiul nevoii de a ști (*need to know*) nu mai este actual, fiind înlocuit acum de cel al nevoii de cooperare (*need to share*). De

asemenea, s-a trecut de la managementul resurselor informaționale la managementul cunoașterii, de la aplicații IT compartimentate la platforme colaborative și baze de date integrate. În prezent nu mai există diferențe clare între colectare și analiză, acestea fiind estompate și apelându-se la echipe de lucru, uneori chiar la experți din afara sistemului. În timp ce, în trecut, informația era validată la nivel de eșaloane ierarhice, informațiile sunt, în prezent, certificate în cadrul unor grupuri de lucru.

În ceea ce privește personalul din acest domeniu și transformările pe acest palier, au apărut modificări și în cazul pregătirii: de la pregătire generală pentru intelligence, la pregătire pentru analiză, pe toate etapele carierei. Ofițerii de informații nu mai sunt pregătiți doar *in house*, beneficiind de parteneriate extinse cu mediul academic, ceea ce le permite și accesul la resursele informaționale ale partenerilor. Accentul este acum pus pe componenta aptitudinal-vocațională, pe rigori specifice profesiei de analist de informații; criteriile de selecție nu mai sunt generale și aplicabile oricărei categorii de personal. Învățământul clasic, bazat pe predare și examene a evoluat la *e-learning*, fiind din ce în ce mai interactiv și centrat pe competențe. Modulele sunt acum de scurtă durată, renunțându-se treptat la învățământul de lungă durată.

Transformări au suferit și produsele de intelligence. Noile finalități informaționale sunt în prezent obținute și validate în *task-force*, fiind diversificate (atât tactice, cât și strategice) și centrate pe nevoile beneficiarilor. Modelul informării liniare, punctuale și general valabile a trecut. Relațiile cu consumatorii au evoluat, de la prudente și rigide la relații deschise, de colaborare și co-implicare, aspect ce a generat și un feedback mai bun, obținut din interacțiuni directe, mult îmbunătățit față de cel anterior, ocazional și nestructurat, cu forme standardizate de captare a reacțiilor. Brieferii și formele de interacțiune directă între serviciile de informații și beneficiari au luat locul produselor informaționale exclusiv pe hârtie. Privită în ansamblul ei, securitatea reprezintă un drept fundamental al speciei umane, fiind rezultanta echilibrului dinamic dintre diferite componente ale mediului de viață în care trăim. Cultura de securitate este o altă componentă de importanță majoră în activitatea de intelligence. Dacă vorbim despre atitudinea față de risc, la regulile și la practicile de minimizare a acestuia, ne referim la cultura de securitate. În încercările de creare și de promovare a unei culturi de securitate la nivel individual, valorile ce caracterizează o anumită societate sunt foarte

importante, deoarece ele sunt diferite, la fel ca și lumea în care le întâlnim. Un mediu de securitate se poate constitui doar prin apel la respectul valorilor, iar faptul că ne aflăm în societatea informațională, a generat noi reguli de manifestare, mult diferite față de cel cu care suntem familiarizați. Astfel, nici securitatea internațională nu mai este caracterizată prin determinismul clasicist.

Atât responsabilitatea, cât și amploarea culturii de securitate nu mai pot fi cuprinse, explicate și controlate doar de organizațiile militare, de organele de aplicare a legii sau de serviciile de informații tradiționale. Viteza de transformare a mediului de securitate contemporan și complexitatea acestuia impun o reformă în ceea ce privește valorile, integrarea și adaptarea permanentă. Organizațiile, în general, și organizațiile cu atribuții în domeniul securității, în special, reprezintă laboratorul de creație și dezvoltare a unei noi culturi de securitate, adecvate lumii în care trăim și viitorului. Procesul trebuie să aibă ca punct de pornire o mai bună înțelegere a importanței informațiilor standard, precum și a celor înalt specializate, astfel încât organizațiile de profil să devină din ce în ce mai eficiente, ușor adaptabile și devotate scopului pentru care au fost înființate.

Menținerea pe termen lung a unor concepții, norme, valori și credințe considerate benefice în trecut poate genera o frână în calea dezvoltării, prin prejudecăți și rigidități vechi. Activitatea de informații trebuie regândită astfel încât să existe un echilibru între ponderea secretului și a transparenței; între preocuparea militară clasică și înglobarea factorilor netradiționali ai securității (apă, energie, hrană, boli, dezvoltare durabilă etc.); între monitorizarea în timp real și analiza istorică și cultural-contextuală; între comunitatea organizațiilor secrete, foarte fragmentate și o rețea colaborativă, capabilă care să exploateze informația distribuită/recepționată. Astfel, drumul spre o nouă față a activității de informații devine o strategie necesară.

Această lucrare a fost posibilă prin sprijinul financiar oferit prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, cofinanțat prin Fondul Social European, în cadrul proiectului POSDRU/159/1.5/S/138822, cu titlul „Rețea Transnațională de Management Integrat al Cercetării Doctorale și Postdoctorale Inteligente în Domeniile „Științe Militare”, „Securitate și Informații” și „Ordine Publică și Siguranță Națională” – Program de Formare Continuă a Cercetătorilor de Elită – „SmartSPODAS”.”

NOTE:

- 1 Aurora-Elena Barău, *Cooperarea în intelligence. Mutații generate de noul context de securitate*, Revista Română de Studii de Intelligence nr. 6/decembrie 2011, p. 94.
- 2 <http://www.fbi.gov/about-us/intelligence/intelligence-cycle>, accesat la data de 04.05.2015
- 3 <https://www.cia.gov/kids-page/6-12th-grade/who-we-are-what-we-do/the-intelligence-cycle.html>, accesat la data de 25.05.2015, ora 12:14
- 4 Mihai Dinu, Marius Perianu, *Etape structurale-funcționale în analiza de intelligence*, în Ghidul analistului de intelligence, Editura Academiei Naționale Informații „Mihai Viteazul”, București, 2011, p. 48.
- 5 Craig S. Fleischer, Babette E. Bensoussan, *Strategic and Competitive Analysis, Methods and Techniques for Analysing Business Competition*, Upper Saddle River, NJ, Prentice Hall, 2003, p. 12
- 6 Ionel Nițu, *Ghidului analistului de intelligence*, Editura Academiei Naționale de Informații, București, 2014, p. 20.
- 7 Ionel Nițu, *Analiză strategică. Rolul surselor deschise*, Prelegere susținută la Institutul Bancar Român, 31 octombrie 2013, <http://www.slideshare.net/ionelnitu10/analiza-strategica-si-osint>, accesat la 11.12.2014, ora 12.15.
- 8 *Ibidem*.
- 9 *Ibidem*.
- 10 Ionel Nițu, *op.cit.*, p. 1.
- 11 Edward Waltz, *Knowledge Management in the Intelligence Enterprise*, Boston - Londra, Artech House, 2003, p. 180.
- 12 Sebastian Sârbu, *Despre cultura de securitate*, <https://clubuldepresatransatlantic.wordpress.com/2014/08/page/5/>, accesat la 04.05.2014, ora 12:25.
- 13 Jaradat M., *Bazele managementului*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2003, pp. 69-70.
- 14 George Cristian Maior, Ionel Nițu, *Ars Analytica. Provocări și tendințe în analiza de intelligence*, Editura RAO, 2013, p. 419.
- 15 Herman Michael, *Intelligence Services in the Information Age. Theory and practices*, London: Frank Cass, 2001.
- 16 Stempel D. John, *Covert Actions and Diplomacy*, în International Journal of Intelligence and Counter-intelligence, 2005, vol. 18, nr. 3.
- 17 Halevi Efraim, *Omul din umbră*, Editura RAO, București, 2006, p. 87.
- 18 Johnson K. Loch, *Introducere în literatura studiilor de intelligence*, *Strategic Intelligence*, vol. I, Editura Praeger Security International, p. 26.

BIBLIOGRAFIE

Manualul de intelligence, editat de agențiile de informații americane CIA, NSA, Counterintelligence Field Activity, de pe lângă Departamentul de Apărare al SUA Abedinaj, Bujar „Intelligence și contra-intelligence pentru securitatea națională”, „Revista Ushtarake”, Tirana, Albania, martie, Nr. 1/2013.

Collins Allan, *Studii contemporane de securitate*, ed. DEIPress, Tirana, Albania.

Efraim Halevi, *Omul din umbră*, Editura RAO, București, 2006.

Fleischer S. Craig, Bensoussan E. Babette, *Strategic and Competitive Analysis, Methods and Techniques for Analysing Business Competition*, Upper Saddle River, NJ, Prentice Hall, 2003.

Jaradat M., *Bazele managementului*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2003.

John D. Stempel, *Covert Actions and Diplomacy*, în International Journal of Intelligence and Counter-intelligence, 2005, vol. 18, nr. 3.

Loch K., Johnson, *Introducere în literatura studiilor de intelligence*, în *Strategic Intelligence*, vol. I, ed. Praeger Security International.

Michael Herman, *Intelligence Services in the Information Age. Theory and practices*, London: Frank Cass, 2001.

Waltz Edward, *Knowledge Management in the Intelligence Enterprise*, Boston - Londra, Artech House, 2003.

Barău Aurora-Elena, *Cooperarea în intelligence. Mutații generate de noul context de securitate*, Revista Română de Studii de Intelligence nr. 6/decembrie 2011.

Dinu Mihai, Perianu Mariu, *Etape structurale-funcționale în analiza de intelligence*, în Ghidul analistului de intelligence, Editura Academiei Naționale Informații „Mihai Viteazul”, București, 2011.

George Cristian Maior, Ionel Nițu, *Ars Analytica. Provocări și tendințe în analiza de intelligence*, Editura RAO, 2013.

Nițu Ionel, *Analiză strategică. Rolul surselor deschise*, Prelegere susținută la Institutul Bancar Roman, 31 octombrie 2013, <http://www.slideshare.net/ionelnitu10/analiza-strategica-si-osint>

Nițu Ionel, *Ghidului analistului de intelligence*, Editura Academiei Naționale de Informații, București, 2014.

Sârbu Sebastian, *Despre cultura de securitate*, <https://clubuldepresatransatlantic.wordpress.com/2014/08/page/5/>

<http://www.fbi.gov/about-us/intelligence/intelligence-cycle>

<https://www.cia.gov/kids-page/6-12th-grade/who-we-are-what-we-do/the-intelligence-cycle.html>